

#NoTimeToWaste

WYJAŚNIAMY:

NOWE UNIJNE PRZEPISY W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA POWSTAWANIU ODPADÓW I PONOWNEGO WYKORZYSTANIA PRODUKTÓW

PRZYKŁADY POLITYK ZAPOBIEGANIA POWSTAWANIU ODPADÓW I INNE SPOSOBY OGRANICZANIA ILOŚCI ODPADÓW

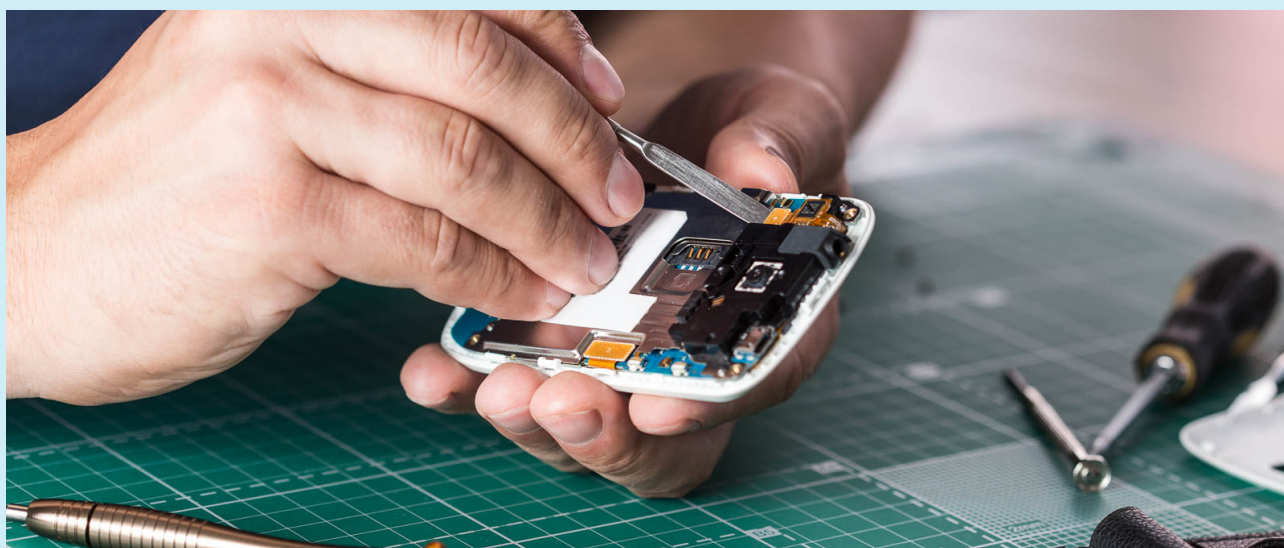
Znowelizowane unijne dyrektywy w sprawie odpadów, które weszły w życie w lipcu 2018 roku, obejmują środki mające na celu skuteczne zwiększenie poziomu recyklingu i ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów.

Aby skuteczniej realizować te zadania, wszystkie państwa członkowskie UE muszą wdrożyć nowe środki **do lipca 2020 roku**.

Do lipca 2021 roku rządy będą musiały również wprowadzić przepisy w zakresie produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych zawarte w dyrektywie SUP.

Niniejsza broszura zawiera przegląd najważniejszych obowiązków wynikających z **dyrektywy ramowej w sprawie odpadów** (Waste Framework Directive - WFD), **dyrektywy w sprawie składowisk** (Landfill Directive - LD), **dyrektywy w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych** (Packaging and Packaging Waste Directive - PPWD) i **dyrektywy w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko** (Single Use Plastic Directive - SUP). Przedstawiamy również przykłady dobrej transpozycji tych dyrektyw do prawa krajowego. Mamy nadzieję, że nasze opracowanie zainspiruje krajowych prawodawców do implementacji znowelizowanych przepisów w sposób gwarantujący ambitne zarządzanie odpadami przy jednoczesnym respektowaniu zasad ochrony środowiska.

Najlepszym sposobem postępowania z odpadami jest zapobieganie ich powstawaniu (zobacz [10 działań politycznych na rzecz ograniczenia odpadów \(EEB 2019\)](#), tekst w języku angielskim).

Zgodnie z **unijną hierarchią postępowania z odpadami** ([artykuł 4 WFD](#)) zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ich ponowne użycie to działania o najwyższym priorytecie w kontekście gospodarowania odpadami i tworzenia polityki odpadowej. Zapobieganie powstawaniu odpadów jest najskuteczniejszą metodą zwiększania wydajności zasobów oraz ograniczania wpływu odpadów na środowisko. WFD określa środki pozwalające na powstrzymanie i redukcję generowania odpadów oraz ułatwić przejście w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. [Artykuł 9 ust. 1 \(j\) WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do ograniczenia wytwarzania odpadów, w szczególności tych, które nie nadają się do przygotowania do ponownego użycia i recyklingu.

[Artykuł 4](#) PPWD określa środki służące zapobieganiu wytwarzania opakowań z tworzyw sztucznych, a [artykuł 5](#) przedstawia narzędzia mające na celu zwiększenie rynkowego udziału opakowań wielokrotnego użytku.

Dyrektywa SUP wprowadza ograniczenia dotyczące niektórych produktów i materiałów z tworzyw sztucznych, umożliwiając redukcję ilości plastikowych odpadów i zmniejszenie wpływu produktów z tworzyw sztucznych na środowisko.

[Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym](#) stawia zapobieganie powstawaniu odpadów na pierwszym miejscu i proponuje nowe cele redukcji dla konkretnych strumieni odpadów, w tym odpadów żywności i odpadów reszkowych.

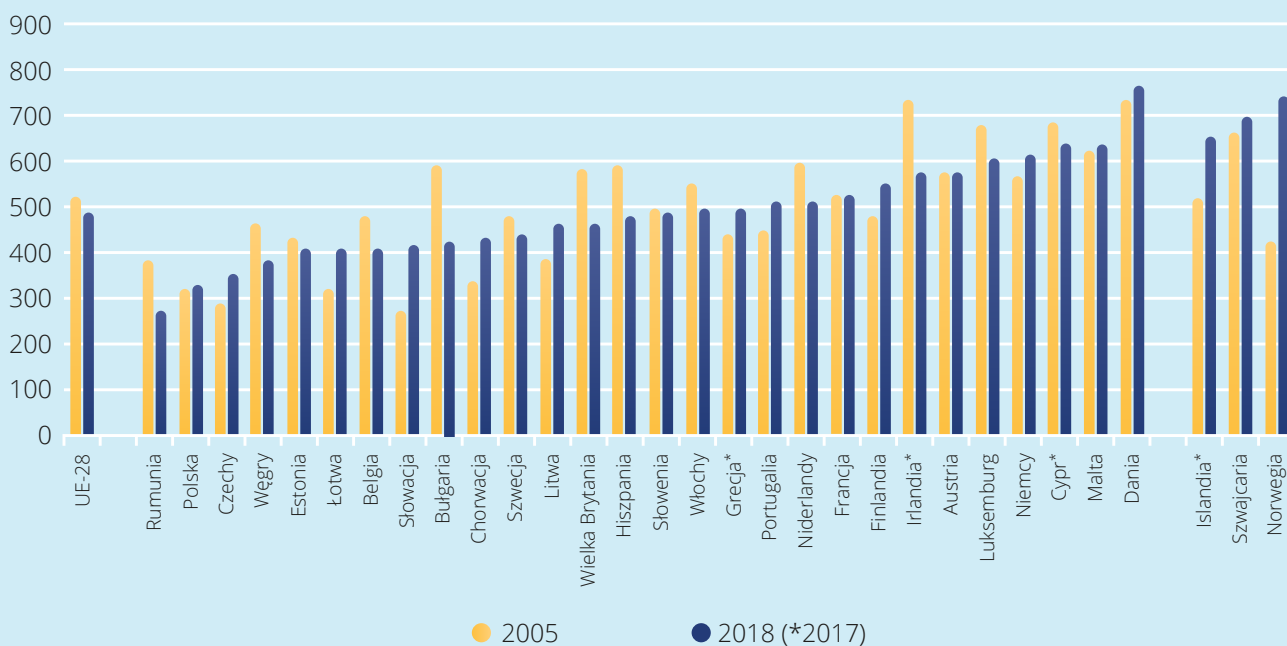
Wszelkie projektowane oraz już implementowane przepisy i strategie krajowe muszą być w stu procentach zgodne z hierarchią postępowania z odpadami, w której najwyższy priorytet ma zapobieganie powstawaniu odpadów.

W tym sprawozdaniu Europejskie Biuro Ochrony Środowiska (EEB) przedstawia przegląd zmienionych zobowiązań dla państw członkowskich i dzieli się przykładami dobrych rozwiązań z różnych krajów.

KONTEKST

[Wytwarzamy coraz więcej odpadów](#). Produkcja odpadów ze wszystkich rodzajów działalności gospodarczej w UE sięga 2,5 miliarda ton rocznie, czyli 5 ton per capita, a każdy mieszkaniec wytwarza rocznie prawie pół tony odpadów komunalnych. Ilość odpadów komunalnych wygenerowanych w 2018 roku wyniosła 489 kg na osobę.

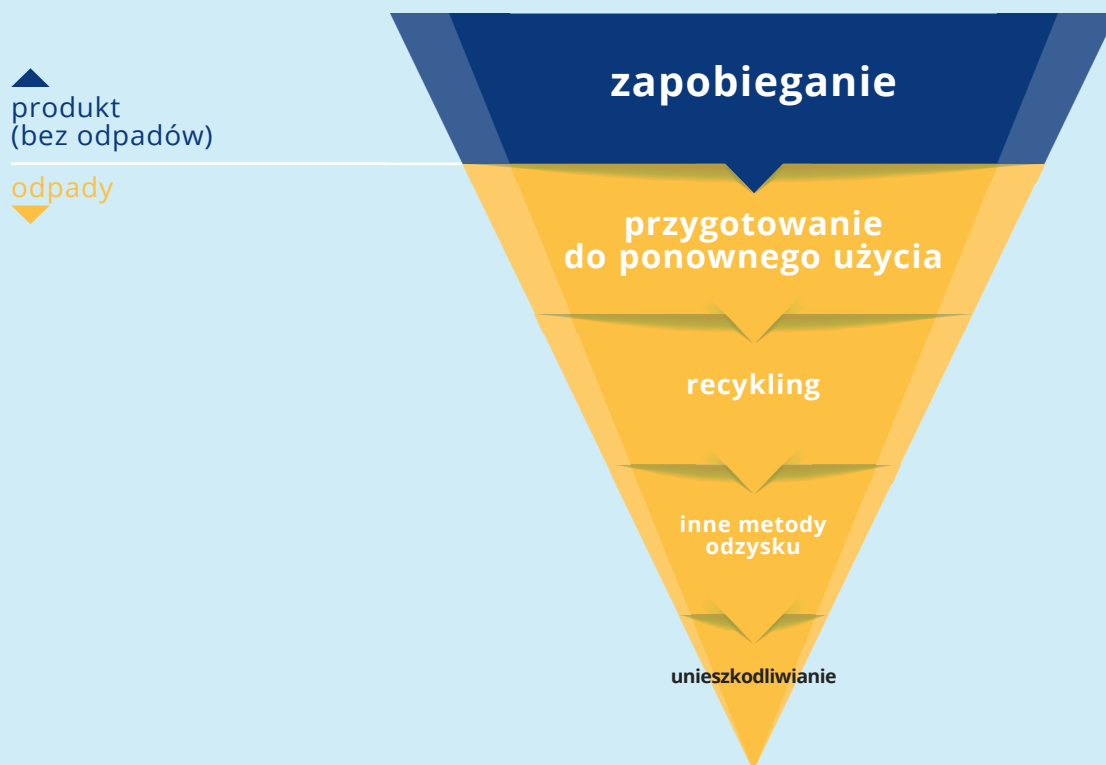
WYTWARZANIE ODPADÓW KOMUNALNYCH W LATACH 2005, 2018 (kg per capita)

WFD określa podstawowe zasady gospodarowania odpadami. Zgodnie z tą dyrektywą absolutnie niezbędne jest, aby gospodarowanie odpadami odbywało się bez narażania zdrowia ludzkiego i środowiska, w szczególności bez ryzyka dla wody, powietrza, gleby, roślin lub zwierząt oraz bez powodowania uciążliwości w postaci hałasu i odorów.

Hierarchia postępowania z odpadami określa kolejność priorytetów w gospodarowaniu odpadami:

UNIJNA HIERARCHIA POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI

Środki zapobiegające powstawaniu odpadów są podejmowane jeszcze zanim dana substancja, materiał lub produkt stanie się odpadem. Ich zadaniem jest zmniejszenie ilości odpadów, zawartości niebezpiecznych substancji w materiałach i produktach oraz negatywnego wpływu odpadów na środowisko i zdrowie ludzkie ([art. 3 ust. 12 WFD](#)).

Zmniejszenie ilości odpadów można osiągnąć dzięki redukcji ilości materiałów używanych w produkcji, zwiększeniu wydajności i żywotności produktów poprzez ograniczenie niepotrzebnego zużycia, a także za pomocą projektowania i konsumowania produktów, które generują mniej odpadów. W celu zmniejszenia ilości odpadów produkty powinny być naprawiane, regenerowane i wykorzystywane ponownie.

Ograniczenie stosowania substancji niebezpiecznych w produktach i materiałach jest warunkiem koniecznym dla ustanowienia gospodarki o obiegu zamkniętym oraz ochrony zdrowia ludzi i środowiska.

Państwa członkowskie są zobowiązane do przyjęcia **programów zapobiegania powstawaniu odpadów** ([art. 29 WFD](#)) obejmujących przynajmniej te środki zapobiegania powstawaniu odpadów, które wymienia [art. 9 WFD](#). Państwa członkowskie powinny również uruchomić szczegółowe programy obejmujące **odpady żywności**. Programy zapobiegania powstawaniu odpadów należy poddawać ewaluacji co najmniej co sześć lat. Państwa członkowskie powinny sięgać po instrumenty ekonomiczne i inne środki z [załącznika IV](#) i [IVa WFD](#), aby zapewnić zachęty do zapobiegania powstawaniu odpadów ([art. 4 ust. 3 WFD](#)). Przykłady rozwiązań w tym zakresie przedstawiamy w broszurze na temat instrumentów ekonomicznych i innych środków zawartych w [załączniku IVa WFD](#).

NAJWAŻNIEJSZE PRZYKŁADY DOBRYCH ROZWIĄZAŃ W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA POWSTAWANIU ODPADÓW ORAZ PONOWNEGO WYKORZYSTANIA PRODUKTÓW (ARTYKUŁ 9 WFD)

1. Ograniczenie wytwarzania odpadów

Państwa członkowskie mogą zmniejszyć wytwarzanie odpadów między innymi poprzez regulację nadprodukcji i nadmiernej konsumpcji, wprowadzenie ograniczeń i zakazów dotyczących jednorazowych produktów z tworzyw sztucznych, zakaz niszczenia nowych/nadających się do użytku produktów i żywności, a także stosowanie innych instrumentów podatkowych i działań w zakresie ograniczania ilości odpadów. Polityka skupiona na zmniejszeniu całkowitej ilości odpadów resztkowych przekłada się na większe ponowne wykorzystanie i recykling materiałów.

[Artykuł 9 ust. 3 WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do monitorowania ilości wytwarzanych przez nie odpadów i oceny wdrażania przyjętych środków zapobiegania powstawaniu odpadów.

ZMNIEJSZANIE OGÓLNEGO POZIOMU WYTWARZANIA ODPADÓW DZIĘKI KRAJOWYM/REGIONALNYM CELOM ILOŚCIOWYM

• Katalonia

[Kataloński program gospodarowania odpadami i zasobami oraz zapobiegania powstawaniu odpadów w latach 2019–2025](#) (PREMET25) wyznacza ambitne cele w zakresie redukcji odpadów:

- **ograniczenie całkowitej ilości wytwarzanych odpadów**, w szczególności zmniejszenie masy wytwarzanych odpadów o 15% do 2020 roku (w odniesieniu do 2010 roku),
- ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów **resztkowych** do maksymalnie 150 kg na mieszkańca rocznie przed 2025 rokiem.

• Francja

Dzięki nowej [ustawie w sprawie redukcji odpadów i gospodarki o obiegu zamkniętym](#) Francja chce do 2030 roku zmniejszyć ilość wytwarzanych odpadów komunalnych o 15% oraz odpadów wytwarzanych przez handel o 5%.

• Baleary

[Ustawa o odpadach i zanieczyszczeniu gleb na Balearach \(nr 8/2019\)](#) określa **wiążące cele dotyczące ograniczenia wytwarzania odpadów** o 10% do 2021 roku i o 20% do 2030 roku w porównaniu z 2010 rokiem.

Flandria ustanawia prawnie wiążący cel w zakresie maksymalnej ilości odpadów resztkowych na mieszkańca rocznie

Flandryjski [plan gospodarki odpadami na lata 2016–2022](#) zobowiązuje gminy, aby do 2022 roku zredukowały całkowitą ilość odpadów resztkowych generowanych przez gospodarstwa domowe, firmy i organizacje. Cele stawiane gminom dostosowane są do lokalnej specyfiki, np. gminy nadmorskie będą musiały osiągnąć mniej rygorystyczny cel (258 kg na mieszkańca), ponieważ wytwarzają więcej odpadów resztkowych na gospodarstwo domowe rocznie z powodu turystyki niż gminy wiejskie (116 kg na mieszkańca). Do momentu przeprowadzenia ewaluacji cele będą miały charakter orientacyjny. Jeżeli podejmowane przez gminy działania w zakresie zmniejszania ilości odpadów resztkowych zostaną ocenione pozytywnie, wówczas cele staną się wiążące. Jeśli jednak gminy nie osiągną swoich celów, flandryjska agencja ds. gospodarowania odpadami opracuje instrumenty zachęcające gminy do ich osiągnięcia.

Lublana zobowiązuje się do realizacji wizji zero odpadów i dąży do znacznego ograniczenia wytwarzania odpadów komunalnych

Poprzez swoją [Strategię Zero Odpadów \(Zero-Waste\)](#) Lublana zobowiązała się:

- zmniejszyć roczną ilość wytwarzanych odpadów do 280 kg na osobę,
- zmniejszyć roczną ilość odpadów resztkowych do 60 kg na osobę do 2025 roku.

ZAKAZY I RESTRYKCJE SŁUŻĄCE ZMNIEJSZANIU ILOŚCI ODPADÓW

Francja zabrania niszczenia niesprzedanych produktów niespożywczych

Francja jest pierwszym krajem UE, który wprowadził zakaz niszczenia niesprzedanych nowych produktów. Dotyczy to tekstyliów, produktów elektronicznych, artykułów higieny codziennej, obuwia, książek i sprzętu gospodarstwa domowego. Niesprzedane przedmioty muszą zostać przygotowane bądź przekazane do ponownego użycia lub poddane recyklingowi.

Francuska [ustawa o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105, art. 35 „Ponowne użycie i zapobieganie powstawaniu odpadów”\)](#) zakazuje producentom, dystrybutorom i platformom sprzedaży internetowej niszczenia, spalania lub składowania ich produktów, chyba że jest to uzasadnione hierarchią postępowania z odpadami. Zakazem niszczenia objęto **produkty sanitarne** (mydło, pasta do zębów, pieluchy, papier toaletowy i środki higieny) oraz **produkty pielęgnacyjne dla dzieci**. Produkty te **muszą być obowiązkowo przekazywane w darowiźnie na rzecz organizacji społecznych**. Niewykonanie obowiązku przestrzegania hierarchii postępowania z odpadami w przypadku niesprzedanych produktów będzie podlegał karze administracyjnej. Ustawa wejdzie w życie w **styczniu 2021 roku**.

Producenci lub posiadacze odpadów muszą postępować zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami w odniesieniu do swoich produktów

[Artykuł 6:](#) Producenci lub posiadacze odpadów nie mogą pozbywać się swoich odpadów ani zlecać ich eliminacji w instalacjach do składowania lub spalania odpadów, chyba że mogą wykazać, iż przestrzegają obowiązków sortowania określonych w niniejszym rozdziale.

[Artykuł 35:](#) Producenci, importerzy i dystrybutorzy nowych produktów nieżywnościowych przeznaczonych do sprzedaży są zobowiązani do ponownego wykorzystania niesprzedanych produktów, w szczególności poprzez przekazanie produktów pierwszej potrzeby organizacjom społecznym, lub ich recykling zgodnie z hierarchią metod postępowania. Niesprzedane produkty higieniczne i pielęgnacyjne dla dzieci muszą zostać koniecznie użyte ponownie z wyjątkiem produktów o minimalnej trwałości krótszej niż trzy miesiące lub takich, w przypadku których po rozmowach ze stowarzyszeniami ustalono, że nie ma możliwości ich ponownego użycia.

W razie nieprzestrzegania tej zasady **mogą zostać nałożone grzywny** administracyjne w kwocie nieprzekraczającej 3000 EUR dla osoby fizycznej i 15 000 EUR dla osoby prawnej.

Ponieważ obowiązkowe jest tylko ponowne użycie produktów higienicznych i pielęgnacyjnych dla dzieci, ważne jest monitorowanie wdrażania przepisu w praktyce, aby upewnić się, że interesariusze respektują hierarchię postępowania z odpadami i nadają pierwszeństwo ponownemu użyciu nowych niesprzedanych produktów przed ich recyklingiem.

Baleary wprowadzają zakazy i środki zapobiegające wytwarzaniu odpadów (z tworzyw sztucznych)

Zapobieganie powstawaniu odpadów z tworzyw sztucznych jest uważane za priorytet na Balearach, ponieważ jest to jeden z głównych wytwarzanych strumieni, który stanowi poważne zagrożenie dla środowiska. Wyspy walczą z wytwarzaniem odpadów, sięgając po interwencje rynkowe w celu ograniczenia niektórych produktów, tj. **zakazując produktów, które generują najwięcej odpadów, takich jak produkty z tworzyw sztucznych jednorazowego użytku oraz niektóre produkty nie nadające się do ponownego napełnienia**. Prawodawca zachęca również do zapewnienia dostępu do bezpłatnej nieopakowanej wody w sektorze hotelarskim, w trakcie wydarzeń publicznych oraz w budynkach użyteczności publicznej, zapobiegając w ten sposób powstawaniu odpadów opakowaniowych. Nowe prawo w zdecydowany sposób wymusza stosowanie hierarchii postępowania z odpadami.

[Ustawa o odpadach i zanieczyszczeniu gleb na Balearach \(nr 8/2019\)](#) wprowadza zakazy i ograniczenia w celu zapobiegania powstawaniu odpadów:

Zakaz stosowania produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych

Od 2021 roku prawo zakazuje stosowania produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych takich jak torby, sztućce, talerze, słomki i patyczki higieniczne oraz patyczki po słodyczach, a także produkty zawierające mikro- lub nanocząsteczki plastiku. Dopuszczalne jest stosowanie wyłącznie produktów kompostowalnych lub celulozowych.

Zakazy obejmujące niektóre produkty jednorazowego użytku i nie nadające się do ponownego napełnienia

Zabronione jest używanie jednorazowych, nie nadających się do ponownego napełnienia pojemników z tuszem lub tonerem do drukarek i kserokopiarek, a także modeli zapalniczek, które nie gwarantują przynajmniej 3000 zapłonów.

Od 2025 roku dystrybucja i sprzedaż jednorazowych maszynek do golenia będzie zabroniona.

Ograniczanie stosowania opakowań jednorazowych i zapewnianie dostępu do bezpłatnej nieopakowanej wody

W budynkach użyteczności publicznej niedozwolona będzie dystrybucja napojów w opakowaniach jednorazowych. W trakcie wydarzeń publicznych i sportowych wspieranych przez sektor publiczny konieczne będzie zapewnienie dostępu do nieopakowanej wody lub wody w butelkach wielokrotnego użytku. Prawo zachęca do instalowania dystrybutorów wody. Sektor hotelarski ma obowiązek oferować dostęp do bezpłatnej nieopakowanej wody.

Francja wprowadza zaawansowane środki służące zapobieganiu powstawaniu odpadów

[Artykuł 77 ustawy o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105\)](#) stanowi:

- **bezpłatna dystrybucja napojów w plastikowych butelkach będzie zabroniona** od 2021 roku,
- od 2022 roku **budynki użyteczności publicznej będą musiały być wyposażone w co najmniej jeden łatwo dostępny dystrybutor z wodą pitną**,
- od 2022 roku każda firma prowadząca sprzedaż detaliczną nieprzetworzonych **świeżych owoców i warzyw będzie zobowiązana do eksponowania ich bez plastikowych opakowań, jeżeli sprzedawane są w partiach poniżej 1,5 kg**,
- od 2023 roku **placówki gastronomiczne** będą zobowiązane do **serwowania posiłków** i napojów spożywanych na miejscu z użyciem wielorazowych kubków (wraz z zamknięciami i pokrywkami), **talerzy oraz pojemników wielokrotnego użytku wraz z wielorazowymi sztućcami**.

1.1. Ograniczanie wytwarzania odpadów żywności

Szacuje się, że w UE marnuje się [20% całej produkowanej żywności](#), przy czym 70% odpadów żywności powstaje w gospodarstwach domowych, gastronomii i handlu detalicznym.

[Art. 3 ust. 4 \(a\) WFD](#) definiuje odpady żywności jako wszelką żywność, która stała się odpadami. Pojęcie żywności definiuje z kolei [rozporządzenie \(WE\) nr 178/2002](#) ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego oraz procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności.

Państwa członkowskie powinny podjąć środki w celu przeciwdziałania marnotrawieniu żywności w produkcji pierwotnej, przetwórstwie i produkcji, w sprzedaży detalicznej i innych formach dystrybucji żywności, w restauracjach i usługach gastronomicznych, a także w gospodarstwach domowych ([motyw 31 WFD](#)). [Art. 9 ust. 1 \(g\) WFD](#) stanowi, że **państwa członkowskie powinny ograniczyć wytwarzanie odpadów żywności o 50% na mieszkańca do 2030 roku**. Państwa członkowskie powinny ustanowić szczególne środki zapobiegające marnotrawieniu żywności w ramach swoich programów zapobiegania powstawaniu odpadów ([art. 29 ust. 2 \(a\) WFD](#)).

Katalonia wyznacza ambitne cele w zakresie ograniczenia odpadów żywności

[Kataloński program gospodarowania odpadami i zasobami oraz zapobiegania powstawaniu odpadów w latach 2019–2025](#) (PREMET25) wyznaczył ambitne cele w zakresie ograniczenia ilości odpadów żywności:

- ograniczenie marnotrawienia żywności o 50% w 2020 roku w porównaniu z 2010 rokiem w sektorze sprzedaży detalicznej, usług hotelarskich i gastronomicznych oraz w gospodarstwach domowych,
- ustanowienie celów ograniczenia marnotrawienia żywności w sektorze produkcji pierwotnej i przetwórstwa rolno-spożywczego, w tym w dystrybucji hurtowej.

Państwa członkowskie powinny wspierać darowizny żywności i inne rodzaje redystrybucji. Pierwszeństwo należy przyznać przeznaczaniu nadwyżek żywności do spożycia przez ludzi, a dopiero w dalszej kolejności do produkcji pasz dla zwierząt i ponownego przetwarzania na produkty niespożywcze ([art. 9 ust. 1 \(h\) WFD](#)).

Barierami utrudniającymi przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności są między innymi brak jasnych regulacji związanych z darowiznami żywności, na przykład w zakresie ponoszenia przez potencjalnych dawców odpowiedzialności za darowaną żywność, a także brak zwolnień z podatku VAT od darowanej żywności. Ustawodawstwo i jego implementacja powinno być zgodne z hierarchią postępowania z odpadami, która priorytetowo traktuje dokonywanie darowizn żywności do spożycia przez ludzi, a także określać czytelne ramy prawne w zakresie oznaczania terminów przydatności produktów żywnościowych do spożycia.

Francja walczy z marnowaniem żywności

Francuski [kodeks ochrony środowiska](#) wprowadza środki umożliwiające przeciwdziałanie marnowaniu żywności poprzez zakazywanie niszczenia niesprzedanej żywności i zobowiązanie detalistów do dokonywania darowizn żywności.

W hierarchii działań zapobiegających marnotrawieniu żywności najwyższy priorytet ma redystrybucja bezpiecznej żywności z przeznaczeniem do spożycia przez ludzi

[Artykuł L. 541-15-4](#): zapobieganie powstawaniu odpadów żywności obejmuje zwiększenie uprawnień i mobilizację producentów, przetwórców i dystrybutorów żywności oraz konsumentów i stowarzyszeń. Działania mające na celu zwalczanie marnotrawienia żywności są realizowane w następującej kolejności:

1. zapobieganie powstawaniu odpadów żywności,
2. wykorzystanie niesprzedanych towarów nadających się do spożycia przez ludzi w drodze darowizny lub modyfikacji,
3. odzysk w postaci paszy dla zwierząt,
4. wykorzystanie w produkcji kompostu do celów rolniczych lub w odzysku energii, w szczególności przez metanizację.

[Artykuł L. 541-15-6](#) zobowiązuje wszystkie supermarkety i sprzedawców detalicznych posiadających lokale o powierzchni większej niż 400 m², a także sektory gastronomii masowej i produkcji żywności do zawierania umów darowizny żywności z upoważnionymi organizacjami charytatywnymi.

Przepisy zabraniają dystrybutorom żywności wyrzucania produktów

[Artykuł L. 541-15-5-I](#) zakazuje dystrybutorom umyślnego doprowadzania niesprzedanych produktów nadających się do konsumpcji do stanu, w którym nie będą nadawać się do konsumpcji.

Prawo przewiduje sankcje za nieprzestrzeganie przepisów

Dystrybutor z sektora spożywczego, który celowo zezwala, aby niesprzedane artykuły stały się niezdatne do spożycia, bez uszczerbku dla przepisów dotyczących bezpieczeństwa żywności, podlega grzywnie w wysokości 3750 EUR. Dodatkowo wymierzana jest mu również kara w postaci obowiązku umieszczenia w widocznym miejscu lub rozpowszechnienia informacji o grzywnie.

Wadą tych przepisów jest to, że nie określają one minimalnej ilości niesprzedanej żywności, jaka musi zostać przekazana w darowiznie, a więc supermarkety nie naruszają prawa, nawet jeśli przełożą tylko 1%.

Włochy ograniczają odpowiedzialność darczyńców żywności w zakresie bezpieczeństwa żywności i chronią ich przed postępowaniem sądowym

Potencjalni darczyńcy żywności często nie dokonują darowizn, aby uniknąć ryzyka związanego z odpowiedzialnością za przekazaną żywność. Zgodnie z [ustawą o dystrybucji żywności w ramach solidarności społecznej \(nr 155/2003\)](#) Włochy uznają banki żywności za ostatecznych konsumentów produktów przekazywanych w darowiznach, uniemożliwiając w ten sposób osobom otrzymującym od nich żywność składanie pozwów przeciwko darczyńcom. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków przechowywania żywności otrzymanej w darowiznie leży w gestii banków żywności. Dzięki temu przepisy zapewniają ochronę prawną darczyńcom i eliminują ryzyko związane z bezpieczeństwem żywności.

Artykuł 1 stanowi, że organizacje non-profit i organizacje użyteczności publicznej, które prowadzą bezpłatną dystrybucję produktów spożywczych wśród potrzebujących, otrzymują w ramach świadczonej usługi taki sam status jak konsumenci końcowi, aby mogły spełnić wymagane standardy w zakresie konserwacji, transportu, przechowywania i wykorzystania żywności.

Czechy wprowadzają przepisy przeciwdziałające powstawaniu odpadów żywności

Na mocy par. 11 ust. 2 [ustawy o żywności i wyrobach tytoniowych](#) z 1 stycznia 2018 roku podmioty działające na rynku spożywczym w Czechach zostały zobowiązane do przekazywania bankom żywności (organizacjom charytatywnym) produktów żywnościowych, które nie spełniają wymogów ustawowych. Niedopełnienie tego obowiązku stanowi wykroczenie, za które może zostać nałożona grzywna w wysokości do 10 000 000 CZK (400 000 EUR).

Żeby ograniczyć marnotrawienie żywności, trzeba podnieść poziom świadomości konsumentów w zakresie znaczenia określeń „należy spożyć do” oraz „najlepiej spożyć przed” ([motyw 32 WFD](#)). Przepisy krajowe powinny jednoznacznie definiować pojęcie „nadwyżki żywności”. Wprowadzenie zwolnień podatkowych może zachęcić podmioty działające na rynku spożywczym do przekazywania żywności organizacjom społecznym.

Włochy regulują darowizny i dystrybucję żywności oraz produktów farmaceutycznych

Istotą włoskiego [prawa dotyczącego darowizn i dystrybucji żywności oraz produktów farmaceutycznych dla celów solidarności społecznej i ograniczenia ilości odpadów \(nr 166/2016\)](#) jest zapobieganie powstawaniu odpadów żywnościowych i farmaceutycznych na etapie produkcji, przetwarzania, dystrybucji i zarządzania produktami. Prawo promuje dokonywanie darowizn i odzyskiwanie nadwyżki żywności przede wszystkim z przeznaczeniem do konsumpcji przez ludzi oraz wykorzystywanie produktów farmaceutycznych dla celów solidarności społecznej. Przepisy przewidują ulgi podatkowe dla firm przekazujących żywność organizacjom charytatywnym, definiują pojęcie nadwyżek żywności, określają hierarchię postępowania z odpadami żywności i wyjaśniają kwestie minimalnej trwałości i daty przydatności do spożycia (oznaczenia „najlepiej spożyć przed” i „należy spożyć do”), których niewystarczające zrozumienie było jednym z czynników blokujących skuteczne przekazywanie żywności.

Prawo wspiera darowizny żywności przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa żywności

Wszystkie podmioty dokonujące darowizn żywności muszą zapewnić odpowiednie warunki konserwacji, transportu, przechowywania i wykorzystywania produktów spożywczych.

Artykuł 5 stanowi, że organizacje, które w ramach solidarności społecznej dystrybuują za darmo wśród osób najbardziej potrzebujących produkty żywnościowe dostarczane przez podmioty wchodzące w skład łańcucha dostaw, w tym stołówki szpitalne, charytatywne i szkolne, a także podmioty działające na rynku spożywczym, które dostarczają produkty za darmo, zapewniają właściwe warunki ochrony, transportu, przechowywania i wykorzystania produktów zgodnie ze swoją odpowiedzialnością. Cel ten osiągnąć jest również poprzez opracowanie szczegółowych ogólnokrajowych wytycznych w zakresie dobrych praktyk.

Włoskie prawo definiuje nadwyżki żywności jako „produkty rolne i rolno-spożywcze, które bez uszczerbku dla utrzymania wymogów higieny i bezpieczeństwa produktów między innymi: nie zostały sprzedane lub wydane z powodu braku popytu; zostały wycofane ze sprzedaży, ponieważ nie spełniają wymogów dotyczących sprzedaży; pochodzą z zapasów wykorzystywanych w działaniach promocyjnych; wkrótce stracą przydatność do spożycia; stanowią pozostałości po przeprowadzeniu testów marketingowych towarzyszących wprowadzaniu nowych produktów na rynek; nie zostały sprzedane z powodu szkód wywołanych przez zdarzenia pogodowe; nie zostały sprzedane z powodu błędów w planowaniu produkcji; nie nadają się do sprzedaży ze względu na zmiany w opakowaniu, które nie mają wpływu na zachowanie odpowiednich warunków przechowywania.”

Artykuł 2 **wyjaśnia, że data minimalnej trwałości, tj. data oznaczona jako „najlepiej spożyć przed”, nie jest równoznaczna z datą „należy spożyć do”**. Zgodnie z prawem produkty, w przypadku których minimalny okres przechowywania został przekroczony, mogą być przekazywane w darowiznach lub sprzedawane, o ile zapewniona zostanie integralność opakowania.

Prawo zachęca podmioty działające na rynku spożywczym do przekazywania żywności organizacjom charytatywnym, oferując im ulgi podatkowe, na przykład obniżenie opłat za wywóz odpadów zależnie od ilości przekazanych produktów.

Artykuł 3 określa zasady przekazywania nadwyżki żywności na cele solidarności społecznej.

1. Podmioty działające na rynku spożywczym mogą bezpłatnie przekazywać nadwyżki żywności darczyńcom, którzy mogą odebrać żywność bezpośrednio lub powierzyć odbiór innej osobie.
2. Odbiorcy, o których mowa w ust. 1, przeznaczają otrzymaną nadwyżkę żywności nadającej się do spożycia przez ludzi przede wszystkim na rzecz osób najbardziej potrzebujących.
5. Nadwyżki z produkcji rolnej lub hodowlanej nadające się do spożycia przez ludzi i zwierzęta mogą być przekazywane darczyńcom nieodpłatnie.

Od 2020 roku państwa członkowskie muszą dokonywać pomiaru ilości wytwarzanych odpadów żywności

[Artykuł 9 ust. 5 WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do zgłaszania od 2020 roku rocznych poziomów wytwarzanych odpadów żywności oraz oceny postępów w ograniczaniu marnotrawstwa żywności. Sprawozdania w zakresie odpadów żywności muszą być przedstawiane co roku.

[Decyzja delegowana Komisji \(UE\) 2019/1597 z dnia 3 maja 2019 roku](#) ustanawia **wspólną unijną metodologię pomiaru poziomów odpadów żywności** i wskazuje, co należy traktować jako odpady żywności na poszczególnych etapach łańcucha dostaw żywności oraz w jaki sposób państwa członkowskie powinny przeprowadzać pomiary. Oczekuje się, że państwa członkowskie rozpoczną składanie sprawozdań dotyczących wytwarzania odpadów żywności od 2020 roku, tak by pierwsze nowe dane w zakresie poziomów odpadów żywności trafiły do Komisji Europejskiej (KE) do połowy 2022 roku. Na podstawie dostarczonych przez państwa członkowskie sprawozdań KE rozważy wykonalność ustanowienia unijnego celu w zakresie ograniczenia odpadów żywności do roku 2030 ([art. 9 ust. 6 WFD](#)).

2. Modele zrównoważonej produkcji

Na etapie produkcji można zapobiec powstawaniu odpadów, poprawiając wydajność materiałową, wprowadzając innowacje produktowe i usługowe oraz stosując procesy, które generują mniej odpadów i nietoksyczne produkty.

Aby zagwarantować, że środowisko naturalne będzie wolne od toksyn, i realizować ideę zerowego zanieczyszczenia, należy zapobiegać stosowaniu i wycofywać substancje niebezpieczne, zwłaszcza te, które określane są jako wzbudzające szczególnie duże obawy (*substances of very high concern, SVHC*). Informacja o obecności substancji niebezpiecznych musi udostępniana w ciągu całego cyklu życia produktów i materiałów. Należy wprowadzić publiczny system informacji o szkodliwych substancjach obecnych w produktach.

2.1. Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych w materiałach i produktach jako sposób na osiągnięcie jakościowego celu zapobiegania określonego w art. 9 WFD

WFD w [art. 9 ust. 1 \(i\)](#) stanowi, że państwa członkowskie powinny dążyć do ograniczenia stosowania SVHC w materiałach i produktach. Powinny również zagwarantować, że [od 5 stycznia 2021 roku](#) dostawcy produktów będą realizować obowiązek udzielania niezbędnych informacji o chemikaliach i substancjach odpowiednim organom i konsumentom zgodnie z [rozporządzeniem REACH](#).

WFD zobowiązuje Europejską Agencję Chemikaliów (ECHA) do utworzenia bazy danych w celu zapewnienia większej przejrzystości w zakresie obecności SVHC w produktach i materiałach od 2020 roku. ECHA powinna zapewnić dostępność informacji o obecności SVHC w ciągu całego cyklu życia produktów i materiałów, w tym na etapie odpadów ([motyw 38 WFD](#)). Dostęp do bazy danych otrzymają na żądanie podmioty zajmujące się przetwarzaniem odpadów oraz konsumenci ([art. 9 ust. 2 WFD](#)). Baza danych SVHC ma kluczowe znaczenie dla gospodarki o obiegu zamkniętym oraz dla ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Francja zobowiązuje producentów i importerów do publicznego udostępniania informacji o produktach zawierających (lub podejrzewanych, że zawierają) substancje o właściwościach zaburzających działanie układu hormonalnego

[Ustawa o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105\)](#) w art. 13 i 14 zobowiązuje producentów i importerów do publicznego udostępniania informacji o tym, czy produkt zawiera substancje niebezpieczne oraz substancje o potwierdzonym lub przypuszczalnym oddziaływaniu na układ hormonalny.

„...organ regulacyjny może nałożyć na producentów odnośnych produktów obowiązek umieszczania na niektórych kategoriach produktów zawierających substancje zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego odpowiednich piktogramów bądź innego rodzaju oznaczeń, etykiet lub szczegółowych zaleceń dla kobiet w ciąży.”

Baleary nakazują ograniczenie stosowania toksycznych produktów

[Ustawa o odpadach i zanieczyszczeniu gleb na Balearach \(ustawa 8/2019\)](#) ogranicza możliwość stosowania **produktów toksycznych**, np. poprzez zakaz używania niebezpiecznych środków czyszczących w miejscach publicznych i zakaz sprzedaży produktów zawierających mikro- lub nanocząsteczki plastiku.

Francja ogranicza stosowanie niektórych substancji niebezpiecznych w urządzeniach elektrycznych i elektronicznych

Francuski [kodeks ochrony środowiska w art. R543-171-3](#) stanowi, że wszelkie urządzenia elektryczne i elektroniczne wprowadzane do obrotu, **w tym kable i części zamienne przeznaczone do naprawy**, nie powinny zawierać żadnych substancji wymienionych w [załączniku II do dyrektywy 2011/65/UE](#) w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, których maksymalna koncentracja wagowa w materiałach jednorodnych przekracza wartości określone w tym załączniku.

Francja zakazuje stosowania bisfenolu A jako substancji z grupy SVHC w produktach przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Od 2015 roku francuska [ustawa o zawieszeniu wprowadzania do obrotu wszelkich opakowań zawierających bisfenol A i przeznaczonych do przechowywania produktów spożywczych \(nr 2010-729\)](#) zabrania stosowania bisfenolu A (BPA) we wszystkich opakowaniach, pojemnikach i naczyniach przeznaczonych do bezpośredniego kontaktu z żywnością. Produkty te nie mogą być wprowadzane do obrotu we Francji.

Artykuł 1 zawieszona możliwość importu i wprowadzania do obrotu, bezpłatnie lub odpłatnie, wszelkich opakowań, pojemników lub utensyliów zawierających BPA i przeznaczonych do bezpośredniego kontaktu z artykułami spożywczymi.

W 2011 roku UE zakazała stosowania BPA w butelkach dla niemowląt. Francja nie chciała jednak narażać swoich obywateli na kontakt z jakąkolwiek żywnością, która mogłaby zostać skażona tą substancją chemiczną, dlatego też francuskie prawo jest surowsze niż prawodawstwo UE w tej sprawie.

2.2. Ekoprojektowanie i wytwarzanie produktów, które są zasobooszczędne, trwałe, nadają się do naprawy, wielokrotnego użytku i modernizacji

[Artykuł 9 ust. 1 \(b\) WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do wspierania projektowania i produkcji produktów zasobooszczędnych, trwałych, nadających się do naprawy, wielokrotnego użytku i modernizacji, aby zapobiegać wytwarzaniu odpadów.

Koncepcja ekoprojektowania obejmuje systematyczne uwzględnianie aspektów ochrony środowiska w projektowaniu produktów, żeby zmniejszyć ich oddziaływanie na środowisko w ciągu całego cyklu życia.

[Dyrektywa w sprawie ekoprojektowania \(2009/125/WE\)](#) określa minimalne wymagania w zakresie dostępu do rynku wewnętrznego, dzięki czemu przyczynia się do tworzenia równych warunków działania, stymuluje zrównoważone inwestycje i projektowanie, pozwala konsumentom oszczędzać pieniądze i umożliwia zmniejszenie emisji. Początkowo dyrektywa koncentrowała się na efektywności energetycznej, teraz jednak bardziej systematycznie przygląda się aspektom wydajności zasobowej. Jesienią 2019 roku przyjęto zestaw szczególnych wymogów w zakresie naprawialności i przydatności do recyklingu niektórych urządzeń gospodarstwa domowego (np. lodówek i pralek). Wymagania dotyczące innych produktów elektronicznych są obecnie w fazie opracowywania.

Wymogi te skupiają się na konkretnych aspektach zwiększających prawdopodobieństwo naprawy w celu przedłużenia żywotności produktu, a tym samym przyczyniają się do zapobiegania powstawaniu odpadów. Kwestie, na które położono szczególny nacisk, obejmują udostępnianie części zamiennych i dostarczanie ich w rozsądnym terminie, zapewnianie dostępu do informacji o naprawach i konserwacji oraz projektowanie produktów w taki sposób, aby można je było zdemontować za pomocą powszechnie dostępnych narzędzi.

Nowy [plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym](#) (CEAP) ogłosił, że KE „rozszerzy dyrektywę w sprawie ekoprojektowania poza produkty związane z energią, tak by ramy ekoprojektowania miały zastosowanie do jak najszerszej gamy produktów i zapewniły tworzenie obiegu zamkniętego”. Oznaczać to będzie prawdopodobnie, że w niedalekiej przyszłości zostaną ustanowione wymagania dotyczące efektywnego gospodarowania zasobami obejmujące inne grupy produktów o dużym wpływie, takie jak tkaniny, wyroby budowlane i meble.

Wymagania w zakresie ekoprojektu mają zastosowanie do wszystkich produktów wprowadzanych na rynek europejski, w tym do produktów importowanych. Państwa członkowskie mogą wspierać ich implementację na wiele różnych sposobów, na przykład poprzez:

- tworzenie bodźców rynkowych, które zachęcą producentów do wykraczania poza wymagania minimalne (m.in. poprzez modulację opłat w ramach rozszerzonej odpowiedzialności producenta (EPR) lub poprzez obowiązkowe kryteria zamówień publicznych),
- tworzenie zachęt sprzyjających działaniom związanym z utrzymywaniem wartości produktów takim jak naprawy i renowacje (np. obniżenie stawki podatku VAT na te usługi),
- zwiększenie puli zasobów dostępnych dla organów nadzoru rynku zajmujących się zagadnieniami ekoprojektu i etykietowania energetycznego, co należy do kompetencji państw członkowskich,
- stworzenie krajowych rejestrów profesjonalnych punktów napraw, aby uwzględnić szerokie spektrum podmiotów, takich jak niezależni specjaliści i kawiarnie naprawcze, i uniknąć wytworzenia się monopolu na rynku napraw.

Francja reguluje ekoprojektowanie sprzętu elektrycznego i elektronicznego

[Artykuł R543-176 francuskiego kodeksu ochrony środowiska](#) stanowi, że sprzęt objęty artykułem R543-172 **musi być zaprojektowany i wyprodukowany w sposób ułatwiający jego ponowne użycie, naprawę, demontaż i odzysk**.

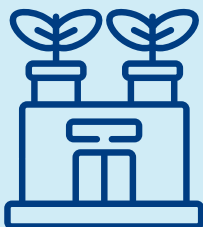
Urządzenia elektryczne i elektroniczne powinny być projektowane tak, aby zużyte baterie i akumulatory można było łatwo usunąć. Jeśli łatwe wyjęcie baterii przez użytkownika końcowego nie jest możliwe, należy zostawić taką możliwość wykwalifikowanym specjalistom niezależnym od producenta. Do każdego urządzenia elektrycznego i elektronicznego wyposażonego we wbudowaną baterię lub akumulator należy dołączyć instrukcje wskazujące, w jaki sposób użytkownik końcowy lub niezależny wykwalifikowany specjalista może je bezpiecznie usunąć. W razie potrzeby instrukcje powinny również informować użytkownika końcowego o rodzajach baterii lub akumulatorów wbudowanych w urządzenie.

Francja walczy z planowanym postarzeniem produktów

Od 2015 roku stosowanie planowanego postarzenia produktów jest we Francji zakazane na mocy [art. L213-4-1 kodeksu konsumenckiego](#):

1. **Planowane postarzenie produktu oznacza** stosowanie jakichkolwiek technik, za pomocą których producent celowo skraca życie produktu, aby wymusić przyspieszenie jego wymiany.
2. Planowane postarzenie produktów jest zagrożone karą dwóch lat pozbawienia wolności oraz grzywny w wysokości 300 000 EUR.
3. Kwota grzywny może zostać zwiększona proporcjonalnie do korzyści wynikających z niewykonania zobowiązania do 5% średniego rocznego obrotu obliczonego na podstawie ostatnich trzech kwot rocznego obrotu dostępnych w dniu wystąpienia zdarzenia.

2.3. Ograniczenie wytwarzania odpadów w procesach związanych z produkcją przemysłową, wydobywaniem minerałów, wytwarzaniem, budową i rozbiórką z uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik

Jak stwierdzono w [CEAP](#), gospodarka o obiegu zamkniętym może zapewnić znaczne oszczędności materiałowe w łańcuchach wartości i procesach produkcyjnych, wygenerować dodatkową wartość i odblokować możliwości ekonomiczne, o ile przemysł zdecyduje się na dostosowanie do jej zasad.

Państwa członkowskie powinny dostarczyć informacje na temat technik zapobiegania powstawaniu odpadów w celu przyspieszenia implementacji [najlepszych dostępnych technik w przemyśle](#) (załącznik IV (5) WFD).

Odpady z budowy i rozbiórki są dla UE strumieniem priorytetowy, ponieważ są to strumienie odpadów największe pod względem masy i objętości. Odpowiadają za około [25-30%](#) wszystkich odpadów wytwarzanych w UE.

Zgodnie z [art. 11 ust. 1 WFD](#) państwa członkowskie powinny podejmować środki w celu promocji selektywnej rozbiórki, by umożliwić usuwanie substancji niebezpiecznych i bezpieczne postępowanie z nimi oraz ułatwić ponowne użycie oraz wysokiej jakości recykling przez selektywne usuwanie materiałów, a także by zapewnić ustanowienie systemów sortowania odpadów budowlanych i rozbiórkowych przynajmniej dla drewna, frakcji mineralnych (beton, cegły, płytki i materiały ceramiczne, kamienie), metalu, szkła, tworzyw sztucznych i gipsu.

[Artykuł 9 ust. 1 \(d\) WFD](#) zachęca do tworzenia systemów promujących naprawę i ponowne użycie w odniesieniu do materiałów i produktów budowlanych.

Walia zapobiega powstawaniu odpadów z budowy i rozbiórki oraz odpadów przemysłowych

[Walijski program zapobiegania powstawaniu odpadów](#) wyznaczył cel redukcji ilości odpadów budowlanych i rozbiórkowych o 1,4% rocznie do 2050 roku w przypadku odpadów przetwarzanych poza miejscem ich wytworzenia.

Walia wyznaczyła również cel redukcji odpadów przemysłowych o 1,4% rocznie do 2050 roku.

Austria wprowadza kontrole przed wyburzeniem i wymogi w zakresie selektywnej rozbiórki budynków

Elementy konstrukcyjne i materiały można odzyskać do ponownego użytku, jeśli zostaną odpowiednio zdemontowane.

Austria wprowadziła [rozporządzenie w sprawie recyklingu materiałów budowlanych](#) wyznaczające wymogi w zakresie selektywnej rozbiórki i nakładające obowiązek przeprowadzenia przed rozbiórką audytu pod kątem elementów konstrukcyjnych, które potencjalnie nadają się do ponownego użycia lub mogą stanowić zagrożenie. Takie podejście zapobiega powstawaniu odpadów i ogranicza ilość odpadów niebezpiecznych, ułatwiając ponowne wykorzystanie odzyskanych materiałów. Jeśli istnieje zapotrzebowanie na części/materiały budowlane wielokrotnego użytku, np. cegły, kamionkę, dachówki, drzwi, okna, przedmioty sanitarne, grzejniki, drewniane parkiety itp., należy je zdemontować w sposób umożliwiający ich ponowne użycie.

Rozporządzenie przewiduje również audyt pod kątem obecności substancji niebezpiecznych, który musi zostać przeprowadzony przed każdą rozbiórką powodującą powstanie ponad 750 ton odpadów i jeśli kubatura brutto budynku jest większa niż 3500 m³.

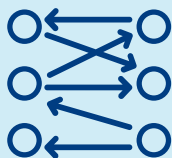

Polska wprowadza cel w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów w przemyśle wydobywczym i zestaw dobrych praktyk dla górnictwa

[Polski program zapobiegania powstawaniu odpadów](#) wyznacza cele i wskaźniki zapobiegania powstawaniu odpadów dla sektora wydobywczego.

- Cel: redukcja ilości odpadów górniczych w stosunku do wielkości produkcji
- Wskaźnik: obniżenie stosunku odpadów wytwarzanych w górnictwie (tony) do wielkości produkcji

Program zaleca ponadto stosowanie dobrych praktyk takich jak redukcja odpadów u źródła poprzez stosowanie metod głębinowych zamiast odkrywkowych oraz wykorzystywanie złóż o wyższym stężeniu minerałów i rud, co umożliwia dokładną eksploatację pokładów mineralnych i zmniejszenie ilości generowanych odpadów.

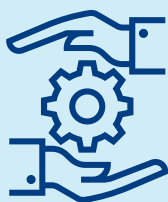

3. Modele zrównoważonej konsumpcji

[Artykuł 9 ust. 1 \(a\) WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do promowania i wspierania modeli zrównoważonej konsumpcji w celu zapobiegania powstawaniu odpadów.

Zgodnie z [CEAP](#) konsumenci powinni otrzymywać w punkcie sprzedaży wiarygodne i istotne informacje o produktach, w tym o ich żywotności oraz dostępności usług naprawczych, części zamiennych i instrukcji napraw. CEAP zapowiada wprowadzenie inicjatyw wspierających prawa konsumentów, w tym „**Europejskiego Prawa do Naprawy**”. Nowe inicjatywy przełożą się na zwiększenie dostępności części zamiennych i ułatwią dostęp do napraw, a w przypadku technologii informacyjno-komunikacyjnych i elektroniki także dostęp do usług modernizacyjnych. Celem CEAP jest ponadto ochrona konsumentów przed praktykami planowanego postarzenia produktów.

Konsumenci powinni mieć prawo do zmniejszania śladu środowiskowego związanego ze swoją konsumpcją, na przykład poprzez wybieranie produktów, które są trwalsze, łatwiejsze do naprawy i wytwarzają mniej odpadów w ciągu cyklu życia. Konsumentom należy stworzyć okazję i zachęcić do korzystania z naprawionych lub zregenerowanych produktów z drugiej ręki. Konsumentci także mogą ze swojej strony podejmować działania nastawione na zwiększanie wydajności produktów, np. wynajmować lub współdzielić produkty zamiast je kupować.

3.1. Korzystanie z produktów, które są zasobooszczędne, trwałe, nadają się do naprawy, wielokrotnego użytku i modernizacji

[Art. 9 ust. 1 \(b\) WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do wspierania wykorzystania produktów, które są zasobooszczędne, trwałe (w tym w znaczeniu żywotności i braku sztucznego skracania cyklu życia), nadające się do naprawy, ponownego użycia i modernizacji, aby zapobiegać wytwarzaniu odpadów.

Francja zobowiązuje producentów i importerów do informowania konsumentów o oddziaływaniu produktu na środowisko

[Artykuł 13 ustawy o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105\)](#) zobowiązuje producentów i importerów produktów wytwarzających odpady do udzielania konsumentom informacji na temat oddziaływania produktu na środowisko, w tym o **zawartości materiałów pochodzących z recyklingu, wykorzystaniu zasobów odnawialnych, trwałości, kompostowalności, możliwości naprawy, ponownego użycia i poddawania recyklingowi oraz obecności substancji niebezpiecznych, metali szlachetnych lub rzadkich surowców** w oparciu o analizę cyklu życia produktu. Konsumentci powinni być również informowani o otrzymanych premiach i karach nałożonych na producenta, które odzwierciedlają zgodność produktu z **kryteriami w zakresie ochrony środowiska**.

[Artykuł 4 PPWD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do wdrożenia środków zapobiegających wytwarzaniu odpadów opakowaniowych i minimalizujących wpływ opakowań na środowisko.

Francja umożliwia i promuje sprzedaż produktów bez opakowań lub w pojemnikach wielokrotnego użytku

[Artykuł 41 ustawy o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105\)](#) stanowi, że od **stycznia 2021 roku** „każdy konsument końcowy może zażądać umieszczenia zakupionego produktu w dostarczonym przez siebie pojemniku, o ile pojemnik ten jest widocznie czysty i odpowiedni do charakteru zakupionego produktu.”

Francja promuje czyste zakupy i inne działania skłaniające konsumentów do korzystania z opakowań i pojemników wielokrotnego użytku

Ustawa o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym (nr 2020-105) zawiera następujące postanowienia.

[Artykuł 42](#) stanowi, że **sprzedawcy napojów na wynos stosują niższą cenę, gdy napój sprzedawany jest w wielorazowym pojemniku przyniesionym przez konsumenta**, w porównaniu z ceną naliczaną, gdy napój jest podawany w kubku jednorazowym.

[Artykuł 43](#) zobowiązuje sklepy detaliczne o powierzchni sprzedaży większej niż 400 m² do zagwarantowania, że konsument końcowy kupujący produkty oferowane luzem **będzie mieć dostęp do darmowych lub odpłatnych czystych pojemników wielokrotnego użytku**, które zastępują opakowania jednorazowe.

[Artykuł 44](#) umożliwia konsumentom korzystanie z własnego pojemnika wielorazowego lub nadającego się do recyklingu. Punkt sprzedaży informuje konsumenta końcowego o wymogach w zakresie czystości i odpowiedniości pojemników wielorazowych lub nadających się do recyklingu. Konsument jest odpowiedzialny za zapewnienie, że pojemnik jest czysty i odpowiedni do nabywanego towaru. Punkt sprzedaży może odmówić obsługi konsumenta, jeśli przyniesiony pojemnik jest widocznie brudny lub nie nadaje się do przechowywania kupowanego produktu.

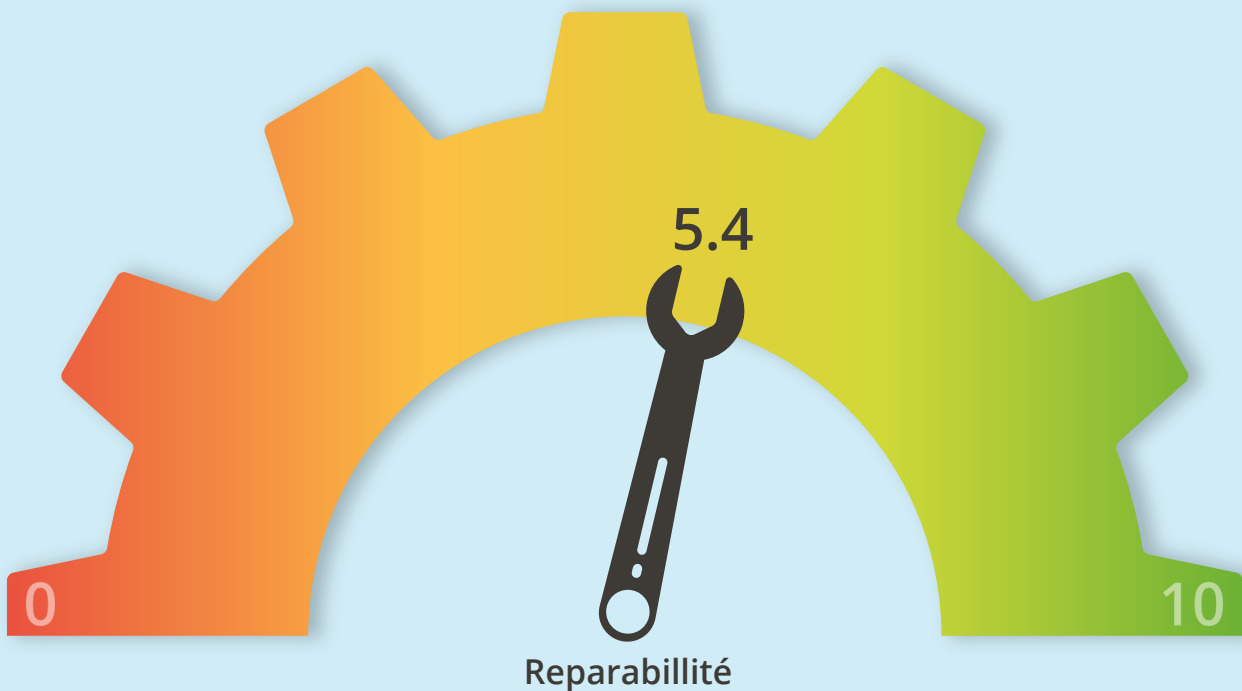

Francja wprowadza oznaczenie naprawialności: wskaźnik łatwości naprawy dla sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Aby zwalczać zjawisko planowanego postarzenia produktów, Francja wprowadza wskaźnik naprawialności, który informuje konsumenta, czy produkt można naprawić oraz jak trudna jest jego naprawa.

[Artykuł 16 ustawy o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105\)](#) zobowiązuje producentów, importerów i dystrybutorów do przekazywania sprzedawcom (i każdej osobie, która o to poprosi) informacji o naprawialności urządzeń elektrycznych i sprzętu elektronicznego wprowadzonego do obrotu. Celem wskaźnika naprawialności jest informowanie konsumenta o możliwości naprawy danego produktu. Od 1 stycznia 2024 roku wskaźnik naprawialności zostanie zastąpiony wskaźnikiem trwałości, który obejmuje dodatkowe kryteria, takie jak niezawodność i wytrzymałość produktu.

Źródło: https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/sites/default/files/en_DP_PJL.pdf

Francja wprowadza obowiązek informacyjny w zakresie dostępności oprogramowania oraz części zamiennych niezbędnych do naprawy produktu

[Artykuł 19 ustawy o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105\)](#) zobowiązuje producentów i importerów towarów **do informowania sprzedawcy detalicznego o dostępności lub braku dostępności niezbędnych części zamiennych [...] dla sprzętu elektrycznego, elektroniki i mebli.** Jeśli informacja ta nie zostanie przekazana sprzedawcy, wówczas części zamienne są uznawane za niedostępne.

Obowiązek informowania konsumentów o dostępności oprogramowania

[Artykuł 27](#) zobowiązuje producenta towarów zawierających elementy cyfrowe do poinformowania sprzedawcy, jak długo aktualizacje oprogramowania dostarczonego w momencie zakupu towaru będą gwarantować prawidłowe funkcjonowanie sprzętu przy normalnym użytkowaniu. Sprzedawca udostępni te informacje konsumentowi.

3.2. Zielone zamówienia publiczne obejmujące kryteria zapobiegania powstawaniu odpadów

Zielone zamówienia publiczne (Green Public Procurement, GPP) mają zdolność promowania zrównoważonej konsumpcji i produkcji poprzez upowszechnianie na rynku tych produktów, które generują mniej odpadów lub są nietoksyczne. Większość państw członkowskich korzysta z mechanizmów GPP na zasadzie dobrowolności, ale Włochy nałożyły na władze publiczne obowiązek stosowania GPP uwzględniających kryteria zapobiegania powstawaniu odpadów i ponownego wykorzystania.

Włochy zobowiązują wszystkie organy publiczne do umieszczania kryteriów zapobiegania powstawaniu odpadów w przetargach i kontraktach

[Włoski kodeks zamówień publicznych \(dekret ustawodawczy 50/2016 wraz ze zmianami wprowadzonymi dekretem ustawodawczym nr 57/2017\) w art. 34](#) określa obowiązkowe kryteria zrównoważonego rozwoju środowiska, które muszą być stosowane przez władze publiczne w zamówieniach publicznych. Określa także kryteria zapobiegania powstawaniu odpadów: poprawę wydajności wykorzystania zasobów, zmniejszenie zużycia niebezpiecznych substancji i ilościową redukcję odpadów jako minimalne kryteria środowiskowe w zamówieniach publicznych dla 11 kategorii produktów/usług, m.in. wyposażenia wnętrz, prac budowlanych, elektroniki, tekstyliów, cateringu, usług energetycznych, zarządzania budynkami itp.

3.3. Wiarygodne etykiety ekologiczne mogą promować trwalsze, nadające się do naprawy produkty i budować zaufanie konsumentów do produktów używanych

Austria wprowadza znak jakości dla ponownie używanych produktów, żeby zwiększyć ich wykorzystanie

[Austriacki program zapobiegania powstawaniu odpadów](#) ma na celu promowanie ponownego wykorzystywania produktów. [ReVital](#) to ekoetykieta, która poświadcza zachowanie wysokich standardów jakości w przypadku towarów używanych. Używany sprzęt elektryczny, sprzęt sportowy i rekreacyjny, meble i inne artykuły gospodarstwa domowego są zbierane, a następnie naprawiane i odnawiane. Etykieta ReVital gwarantuje ich jakość.

4. Ponowne wykorzystywanie produktów i systemy promujące działania związane z naprawą i ponownym użyciem

[Artykuł 9 ust. 1 \(d\) WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do zachęcania do ponownego używania produktów i tworzenia systemów promujących naprawę i ponowne użycie, w szczególności w odniesieniu do sprzętu elektrycznego i elektronicznego, tekstyliów, mebli, opakowań oraz materiałów i produktów budowlanych, aby zapobiegać wytwarzaniu odpadów.

Ponowne użycie oznacza jakiegokolwiek proces, w wyniku którego produkty lub składniki niebędące odpadami są wykorzystywane ponownie do tego samego celu, do którego były przeznaczone ([art. 3 ust. 13 WFD](#)).

Ponowne użycie i naprawa przedłużają żywotność produktów, zapobiegając w ten sposób ich marnowaniu. Ponowne wykorzystanie chroni surowce i energię wykorzystywaną do produkcji oraz dystrybucji produktów i jest jednym z kluczowych elementów przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.

W celu zwiększenia ponownego wykorzystania niektóre państwa członkowskie wprowadziły wiążące krajowe cele dotyczące ponownego wykorzystania wszystkich odpadów lub określonych strumieni odpadów.

Flandria wprowadza wiążący krajowy cel w zakresie ponownego wykorzystania produktów

Zgodnie z [planem zagospodarowania odpadów z gospodarstw domowych i porównywalnych odpadów przemysłowych](#) akredytowane centra ponownego użycia muszą do 2022 roku zapewnić, że każdy mieszkaniec Flandrii rocznie wykorzysta ponownie 7 kg towarów.

Hiszpania ustanawia wiążący krajowy cel w zakresie ponownego wykorzystania dużych urządzeń elektrycznych oraz małego sprzętu IT i telekomunikacyjnego

[Hiszpański dekret królewski \(nr 110/2015\) w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego](#) stanowi, że duże urządzenia elektryczne oraz małe urządzenia IT i telekomunikacyjne muszą być przygotowywane do ponownego użycia. Dekret wymaga, aby 3% dużych urządzeń gospodarstwa domowego i 4% sprzętu IT było przygotowywane do ponownego użycia od 2018 roku. Ustawa określa wymagania dotyczące selektywnej zbiórki, transportu i przechowywania, aby stworzyć odpowiednie warunki umożliwiające ponowne użycie. Punkty zbiórki muszą posiadać wydzieloną przestrzeń na towary przeznaczone do ponownego użytku.

Hiszpania ułatwia wymianę informacji między producentami a organizacjami zajmującymi się ponownym wykorzystaniem produktów

[Hiszpański dekret królewski \(nr 110/2015\)](#) zobowiązuje producentów do dostarczania centrom ponownego wykorzystania produktów informacji, które są niezbędne w przypadku przygotowywania do ponownego użycia i naprawy dużych urządzeń elektrycznych oraz małego sprzętu informatycznego i telekomunikacyjnego.

Hiszpania wspiera centra napraw i ponownego wykorzystania produktów

[Hiszpański plan gospodarki odpadami na lata 2016–2022](#) wprowadził obowiązek zapewnienia przedsiębiorstwom społecznym zajmującym się towarami używanymi **pierwszeństwa w dostępie do punktów zbiórki odpadów komunalnych**, aby mogły odzyskiwać towary nadające się do naprawy i ponownego wykorzystania.

Belgia ustanawia zachęty finansowe promujące ponowne wykorzystanie produktów

Belgia [wprowadziła obniżoną stawkę VAT w wysokości 6%](#) na towary i usługi dostarczane przez społeczne przedsiębiorstwa zajmujące się ponownym wykorzystaniem/naprawą, pod warunkiem, że przedsiębiorstwa te są zaangażowane w rozwój społeczny grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Państwa członkowskie muszą mierzyć poziom ponownego wykorzystania produktów

[Artykuł 9 ust. 4 WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do monitorowania wskaźników ponownego wykorzystania produktów na podstawie metodologii, która ma zostać ustalona przez KE. Od 2020 roku państwa członkowskie będą musiały składać sprawozdania dotyczące tych wskaźników. KE przeanalizuje dostarczane przez państwa członkowskie dane do końca 2024 roku i rozważy możliwość wprowadzenia celów ilościowych w zakresie ponownego wykorzystania produktów, a także oceni wykonalność innych środków zachęcających do ponownego wykorzystywania produktów ([art. 9 ust. 9 WFD](#)).

4.1. Prawo do naprawy

**RIGHT TO
REPAIR**

Kampania „Prawo do naprawy”

[Artykuł 9 ust. 1 \(e\) WFD](#) zobowiązuje państwa członkowskie do umożliwiania naprawy i ponownego użycia produktów bez uszczerbku dla ich jakości i bezpieczeństwa poprzez zapewnienie dostępności części zamiennych, instrukcji obsługi, informacji technicznych lub innych instrumentów, sprzętu bądź oprogramowania tam, gdzie jest to uzasadnione i nie zostaną naruszone prawa własności intelektualnej. Często jednak producenci utrudniają naprawę lub modernizację urządzeń, ponieważ ograniczają dostęp do informacji dotyczących naprawy i konserwacji lub narzędzi naprawczych albo ograniczają możliwość naprawy za pomocą środków technicznych lub prawnych.

Francja zapewnia prawo do naprawy

[Francuska ustawa o zapobieganiu powstawaniu odpadów i gospodarce o obiegu zamkniętym \(nr 2020-105\)](#) zakazuje wprowadzania jakichkolwiek ograniczeń w zakresie napraw i umożliwia łatwiejszą naprawę produktów poprzez wprowadzenie nowych środków od stycznia 2021 roku.

Obowiązkowa dostępność części zamiennych

[Artykuł 19](#) zobowiązuje producentów sprzętu gospodarstwa domowego, małego sprzętu IT i telekomunikacyjnego, ekranów i monitorów do zapewnienia dostępności części zamiennych przez okres wskazany w dekrete Conseil d'Etat, **jednak nie krótszy niż pięć lat od daty wprowadzenia ostatniej jednostki danego modelu do obrotu.**

Według nowych zasad, które będą obowiązywać od stycznia 2022 roku, jeśli część zamienna nie jest już dostępna producent lub importer musi na żądanie dostarczyć dystrybutorom lub warsztatom naprawczym schemat umożliwiający wytworzenie danej części w technologii druku 3D pod warunkiem poszanowania praw własności intelektualnej, w tym w szczególności za zgodą właściciela tych praw.

Wzmacnianie prawa do naprawy poprzez zakaz ograniczania dostępu do naprawy

Francja zakazała wszelkich umów lub praktyk, które ograniczają możliwość przeprowadzania napraw w profesjonalnych warsztatach lub utrudniają dostęp do części zamiennych, instrukcji użytkowania, informacji technicznych albo jakiegokolwiek innego instrumentu, sprzętu lub oprogramowania, które umożliwiają naprawę produktów.

[Artykuł 25](#) ustanawia zasadę, że **naprawialność jest zasadniczą cechą produktów**, a zatem zakazuje wprowadzania ograniczeń w zakresie ich naprawy. Niedozwolone jest także stosowanie rozwiązań technicznych lub oprogramowania, za pomocą których dystrybutor może blokować naprawę lub przepakowanie produktu poza autoryzowanymi punktami.

Zdjęcie z producenta odpowiedzialności za naprawę

Artykuł 25 stanowi, że jeśli producent udostępnił wytyczne dotyczące samodzielnej naprawy i przedstawił przykłady wyjaśniające, w jaki sposób użytkownik może samodzielnie przeprowadzić bezpieczną naprawę, wówczas nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe w wyniku nieprzestrzegania tych zaleceń.

5. Systemy ROP wspierające zapobieganie powstawaniu odpadów i ponowne wykorzystanie produktów

Systemy ROP (rozszerzonej odpowiedzialności producenta) mogą służyć do wzmocnienia ponownego wykorzystania produktów i zapobiegania powstawaniu odpadów. Główną ideą jest to, aby koszty przetwarzania odpadów były pokrywane przez producentów za pośrednictwem systemu ROP. Przetwarzanie odpadów powinno być zgodne z hierarchią postępowania z odpadami, stawiając na pierwszym miejscu zapobieganie powstawaniu odpadów i ich ponowne wykorzystanie.

[Artykuł 8a ust. 4 WFD](#) stanowi, że koszty przetwarzania odpadów powinny być w pełni pokrywane przez producenta, który wprowadza produkty na rynek. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zagwarantowania, że posiadacze odpadów, których dotyczą systemy ROP, będą informowani o środkach zapobiegających powstawaniu odpadów, centrach ponownego użycia i przygotowania do ponownego użycia, systemach odbioru i zbiórki oraz środkach przeciwdziałających zaśmiecaniu. Koszty dostarczania posiadaczom odpadów odpowiednich informacji powinny być pokrywane ze środków finansowych wpłacanych do systemu.

Francja wprowadza system ROP obejmujący zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ponowne wykorzystanie i naprawy produktów

Systemy ROP mogą wspierać zapobieganie powstawaniu odpadów oraz rozwój sieci ponownego wykorzystania i napraw poprzez zagwarantowanie centrum ponownego użycia dostępu do strumienia odpadów, z którego można odzyskać to, co nadaje się do ponownego wykorzystania.

Artykuł [L541-10 francuskiego kodeksu ochrony środowiska](#) stanowi, że w ramach systemu ROP każda osoba fizyczna lub prawna, która opracowuje, produkuje, obsługuje, przetwarza, sprzedaje lub importuje produkty generujące odpady lub elementy i materiały użyte do ich produkcji, jest zobowiązana do wdrożenia lub zastosowania środków zapobiegania powstawaniu odpadów. Podmioty te powinny również stosować zasady ekoprojektowania, aby wydłużyć żywotność produktów i zapewnić wszystkim użytkownikom i profesjonalnym podmiotom zajmującym się naprawami możliwość efektywnej konserwacji produktów, wspierając w ten sposób sieci ponownego użycia i naprawy.

European Environmental Bureau (EEB)

Rue des Deux Eglises 14-16
Bruksela, Belgia
+32 (0)2 289 1090
eeb@eeb.org

eeb.org
meta.eeb.org

Międzynarodowe stowarzyszenie non-profit
Association Internationale sans but lucratif
Numer w rejestrze KE na rzecz przejrzystości 06798511314-27

EEB
European
Environmental
Bureau

Autorzy: Darko Bizjak i Piotr Barczak

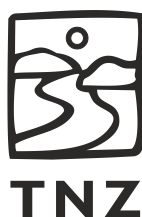

#NoTimeToWaste

Publikacja powstała przy wsparciu Fundacji MAVA oraz Programu LIFE Unii Europejskiej.
Tekst przetłumaczony w ramach projektu „Plastic Free Ocean” realizowanego przez Coalition Clean Baltic.

Współpraca

Niniejsza publikacja odzwierciedla stanowisko jej autorów i nie musi być zgodna ze stanowiskiem fundatorów.